

Vergaderjaar 1991-1992

22 334

Wijziging van de deelnemingsvrijstelling in de vennootschapsbelasting alsmede wijziging van de dividendbelasting (aanpassing aan de Richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 23 juli 1990 betreffende de gemeenschappelijke fiscale regeling voor moedermaatschappijen en dochterondernemingen uit verschillende Lid-Staten)

Nr. 4

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 4 november 1991

De vaste Commissie voor financiën¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel, brengt als volgt verslag uit van haar voorlopige bevindingen.

1. Inleiding

De leden van de CDA-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van dit, gezien ook de recente wijziging van de deelnemingsvrijstelling, belangwekkende wetsvoorstel. Gelet op het tijdsverschil tussen de aanvaarding van de Richtlijn op 23 juli 1990 en de toezending van dit wetsvoorstel voor advies aan de Raad van State, heeft het wetsvoorstel, naar het oordeel van deze leden, kennelijk de aandacht gehad op het ministerie van Financiën. Deze leden waren er, gelet ook op de eis van een zorgvuldige behandeling door de Kamer, niet zeker van dat de behandeling vóór 1 januari 1992 zou kunnen worden afgerond. Deze leden vroegen daarom wat voor complicaties er zouden optreden indien de wettelijke regeling niet voor 1 januari 1992 in werking treedt. Doordat de richtlijn directe werking heeft, kan er toch voorzover het wetsvoorstel precies spoort met de richtlijn voor belanghebbenden géén of niet veel schade optreden.

De leden van de PvdA-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van bovenvermeld wetsvoorstel. Zij betreurden het dat zij zo kort voor de beoogde ingangsdatum van 1 januari 1992 het wetsvoorstel ontvingen. Zij vroegen naar de achtergrond daarvan.

Zij hadden met betrekking tot het voorliggende wetsvoorstel de navolgende vragen, opmerkingen en kanttekeningen.

De leden van de VVD-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het wetsvoorstel dat tot doel heeft de Nederlandse fiscale wetgeving aan te passen aan de Richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 23 juli 1990 betreffende de gemeenschappelijke

¹ Samenstelling:

Leden: Van Houwelingen (CDA), Schutte (GPV), De Korte (VVD), Tommel (D66), Linschoten (VVD), Paulis (CDA), Vermeend (PvdA), Brouwer (Groen Links), G.H. Terpstra (CDA), Melkert (PvdA), fung. voorzitter, Smits (CDA), Reitsma (CDA), Vreugdenhil (CDA), Vriens-Auerbach (CDA), Van Rijn-Vellekoop (PvdA), Van der Vaart (PvdA), G. de Jong (CDA), Ybema (D66), vacature PvdA, A. de Jong (PvdA), Kersten (PvdA), Van Heemst (PvdA).
Plv. leden: Van Rey (VVD), Leers (CDA), Van Dis (SGP), Van Erp (VVD), Groenman (D66), Weisglas (VVD), Gerritse (CDA), Schoots (PvdA), Rosenmöller (Groen Links), Hillen (CDA), Van Traa (PvdA), Wolters (CDA), Van de Camp (CDA), Schartman (CDA), De Leeuw (CDA), Van Zijl (PvdA), Verspaget (PvdA), Van Iersel (CDA), Wolffensperger (D66), Van Nieuwenhoven (PvdA), vacature PvdA, Van Otterloo (PvdA), Leerling (RPF).

fiscale regeling voor moedermaatschappijen en dochterondernemingen uit verschillende Lid-Staten. Deze leden zagen de onderhavige Richtlijn een instrument dat ondernemingen gemakkelijker in staat stelt zich aan te passen aan de eisen van de gemeenschappelijke markt, hun produktiviteit te vergroten en hun concurrentiepositie op de internationale markt te versterken.

2. Toetsing van de regeling inzake de deelnemingsvrijstelling in de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 aan de Richtlijn

De leden van de CDA-fractie merkten op dat naar hun oordeel de recent gewijzigde deelnemingsvrijstelling een evenwichtige regeling behelst. Daarom waren zij voorshands van oordeel dat het niet gewenst is meer dan de, gelet op de Richtlijn, strikt noodzakelijke wijzigingen in of naast de bestaande systematiek aan te brengen. Het was de leden van de CDA-fractie opgevallen dat hoewel de Richtlijn slechts spreekt over winstuitkeringen, de regering de nieuwe regeling heeft uitgebreid met waardeveranderingen van aandelenpakketten die als belegging worden gehouden. Deze leden vroegen alsnog een toelichting op deze, gezien de Richtlijn, niet noodzakelijke en gezien de wetsgeschiedenis niet te verwachten wending. Nu het wettelijke systeem voor deelnemingen met een karakter van een belegging als beschreven in artikel 13g van het wetsvoorstel een ommezwaai moet maken, komt natuurlijk ook voor deze situaties een creditregeling als omschreven in artikel 4 van de Richtlijn 90/435/EG, in aanmerking; zulks, naar het oordeel van deze leden, overigens onder instandhouding van de huidige vrijstellingssystematiek voor alle andere situaties. De leden van de CDA-fractie waren vooralsnog van oordeel dat door het toepassen van de credit-regeling voor participaties in een beleggingsinstelling het gevaar van oneigenlijk gebruik aanzienlijk wordt beperkt en ook een grote mate van gelijkheid met het effect van het Nederlandse regime wordt bereikt. De systematiek van de Richtlijn heeft als gevolg, zo merkten de leden van de CDA-fractie op, dat wat betreft baten uit «tax-haven companies» en vennootschappen als de traditionele Luxemburgse houdstermaatschappij (opgericht op basis van de wet van 31 juli 1929) geldt dat, als zij eenmaal het EG-gebied zijn binnengedrongen, zij verder onbelast kunnen worden doorgesluist binnen de E.G.

Zonder nadere maatregelen op het gebied van misbruik ex artikel 1 lid 2 Richtlijn 90/435/EG wordt het toevloeien van niet of laag belaste tax-haven winsten naar Nederland dus vergemakkelijkt. Deze leden hadden door lezing van European Taxation nr. 1991/9, kennis genomen van de lijst van vennootschappen die of wegens hun specifieke speciale fiscale kenmerken of wegens het feit dat deze in tax-havens gevestigd zich niet kwalificeren onder de herziene Belgische wetgeving inzake de deelnemingsvrijstelling. Naar deze leden meenden te weten gelden ook in de Bondsrepubliek, Frankrijk en Luxemburg regelingen die een doorstroming naar Nederland van onbelaste of nauwelijks belaste baten belemmeren. Nu aan te nemen is dat door de nog lopende studie als gevolg van de motie-Van Amelsvoort deze gegevens op het ministerie aanwezig zijn, zouden deze leden gaarne op de hoogte gesteld worden van de regelgeving in de andere lidstaten van de E.G. op dit terrein. Uit het geciteerde artikel in European Taxation was deze leden nog niet duidelijk geworden of ook van Belgische zijde het inschakelen van een Nederlandse tussenholding als misbruik wordt gezien, zodat deze ter zake van de daaruit genoten voordelen de Belgische deelnemingsvrijstelling zou moeten ontberen. Deze leden zouden gaarne vernemen wat de regelgeving of de voorgenomen regelgeving is op dit punt in de Lid-Staten. Zij zouden het enerzijds niet op prijs stellen indien de Nederlandse doorstroomhoudstermaatschappijen het stempel

«misbruik-vennootschappen» zouden verkrijgen. De naam van Nederland als serieus financieel centrum zou daardoor schade ondervinden met alle gevolgen van dien. Anderzijds is er ook wat voor de gedachte te zeggen, aldus deze leden, dat als het EG-gebied via een andere EG-lidstaat zo makkelijk toegankelijk is, niet valt in te zien waarom Nederland zijn expertise op dit terrein niet zou blijven toepassen. Gaarne vernamen deze leden het oordeel van de regering hierover. Voorts zouden zij gaarne vernemen of dit punt op Europees niveau aan de orde is, of aan de orde is geweest.

Gelet op het vorengaande vroegen deze leden ook of er aanleiding is voor de twijfel, uitgesproken door drs. E. van der Stoep in zijn pre-advies voor de jaarvergadering 1991 van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs, of ter zake van *fraus-legis-constructies* ook onder vigeur van de Richtlijn kan worden opgetreden.

Ter zake van het voorraad-criterium vroegen de leden van de CDA-fractie een toelichting waarom de regering van oordeel is dat de voorraad-eis zoals deze uiteindelijk in de regelgeving is geïncorporeerd een anti-misbruik karakter draagt. In de literatuur (vergelijk eerdere aangehaalde publikaties van Lambooy blz. 479 en E. van der Stoep blz. 92) bestaat twijfel op dit punt.

De leden van de VVD-fractie waren op de hoogte van het feit dat voor de vrijstelling van de voordelen uit een deelneming in een buiten Nederland gevestigd lichaam als voorwaarden worden gehanteerd dat de aandelen in buitenlandse vennootschappen niet als voorraad en als belegging worden gehouden. In het wetsvoorstel wordt onder verwijzing naar artikel 1, lid 2 van de Richtlijn voorgesteld de uitsluiting van de deelnemingsvrijstelling ingeval aandelen als voorraad worden gehouden te handhaven. Deze leden twijfelden met betrekking tot de winstuitkeringen afkomstig van kwalificerende deelnemingen gevestigd in een andere Lid-Staat over de houdbaarheid van deze uitsluiting in relatie tot de Richtlijn.

De leden van de CDA-fractie vroegen vervolgens wat bedoeld wordt met de eis dat er geen keuzemogelijkheid mag zijn ter zake van de belastingplicht. Wordt hierbij op situaties gedoeld dat een lichaam kan kiezen tussen onderworpenheid van de vennoten aan de heffing van de vennootschapsbelasting of de inkomstenbelasting voor natuurlijke personen. Indien dit het geval is, om welke vennootschappen gaat het de verschillende landen dan? Ter zake van de eis dat niet een bijzonder regime van toepassing is, vroegen deze leden hoe de situatie is indien op grond van regionale stimuleringsmaatregelen een ander regime geldt, zoals in België en Ierland het geval is.

Het was de leden van de CDA-fractie niet duidelijk welke basis de bepaling in het wetsvoorstel heeft dat de vennootschap in het land van vestiging aangegeven door het woord «aldaar», aan de belastingheffing moet zijn onderworpen. Er is toch geen strijdigheid met de strekking van de Richtlijn zoals weergegeven in de preambule, indien een Griekse *anonumè hetairia* niet aan de Griekse vennootschapsbelasting is onderworpen maar dat een vaste inrichting in Denemarken wel belastingplichtig is voor de heffing van de «selkabsskat»?

In dat verband vroegen zij hoe gehandeld moet worden in het geval van «dual-residence»! Is het dan voldoende dat betrokken vennootschap onderworpen is aan een belasting die in één van de lid-staten wordt geheven, zodat ook de baten uit een vennootschap die in een lidstaat en in een niet-E.G.-lidstaat is gevestigd voor de vrijstelling kwalificeren. Zij hadden de indruk dat de Richtlijn zulks toelaat.

Mede naar aanleiding van het artikel van M. F. van Holtzer en Mr. A. Kanneken in W.F.R. 5982 vroegen deze leden hoe situaties met

«dual-residence» uitwerken. Bijvoorbeeld de in Nederland gevestigde N.V. Alfa heeft een deelneming in maatschappij Beta opgericht naar het recht van E.G.-lidstaat X, genoemd in de bijlage die krachtens het recht van X zonder keuzevrijheid en zonder er van te zijn vrijgesteld onderworpen is aan de aldaar geldende belasting naar de winst, met dien verstande dat nu de winst geheel dan wel grotendeels in Nederland wordt behaald, geen c.q. een relatief laag bedrag aan belasting wordt betaald terwijl in Nederland, alwaar zich ook de leiding bevindt, de N.V. Beta zich kwalificeert als beleggingsinstelling. Kan op deze wijze Alfa onbelast dividenden vanuit Beta genieten?

Deze leden vroegen of de uitwerking die E. van der Stoel in zijn pre-advies van 6 juni 1991 geeft (zie ook het hierbovengenoemde artikel in W.F.R.) van de Richtlijn juist is. De leden van de CDA-fractie waren van oordeel dat, gelet op de daarmee gemoeide belangen en mede gelet op de inventiviteit van de Nederlandse fiscale deskundigen, de regering er rekening mee moet houden dat zeer gecompliceerde constructies niet geschuwd zullen worden als het er om gaat om van het gat gebruik te maken dat door de Richtlijn in principe is gemaakt in de systematiek van de deelnemingsvrijstelling. Mochten zich inderdaad ongewenste complicaties kunnen voordoen en een credit-systeem ongewenst worden geacht ter zake van de dividenden van vennootschappen aangehouden ter belegging, dan zouden de leden van de CDA-fractie het op prijs stellen indien de regering zou antwoorden welke mogelijkheden ter bestrijding er dan openstaan. Zo konden de leden van de CDA-fractie zich voorstellen dat van een beleggingsinstelling in de zin van het Besluit Beleggingsinstellingen slechts sprake is indien de leiding van de betrokken vennootschap zich in Nederland bevindt en de vennootschap naar Nederlands recht is opgericht. Deze leden konden zich ook voorstellen dat, ook voorzover verdragen zulks toelaten, een dual-residence situatie in het algemeen wordt geweerd, dit ook omdat zij er niet van overtuigd waren dat andere dan fiscale belangen in overwegende mate een dergelijke gecompliceerde bestaanswijze doen kiezen.

Bij de leden van de CDA-fractie was tenslotte de vraag gerezen of ook artikel 13c onder de anti-misbruikbepaling valt als bedoeld in artikel 1 sub 1 lid 2 van de Richtlijn 90/435/EG.

Het voorgestelde artikel 13g, eerste lid, 1 Wet op de vennootschapsbelasting stelt onder meer als voorwaarde voor de toepassing van de deelnemingsvrijstelling, ingeval de aandelen als belegging worden gehouden, dat de in de andere Lid-Staat gevestigde vennootschap: a) zonder keuzemogelijkheid; b) zonder toepassing van een bijzonder regime; c) is onderworpen aan de aldaar geheven belasting naar de winst als bedoeld in de Richtlijn, aldus de leden van de PvdA-fractie.

ad a) «zonder keuzemogelijkheid»

Deze terminologie is ontleend aan de Richtlijn. In de Richtlijn, noch in de memorie van toelichting is omschreven wat met een «keuzemogelijkheid» word bedoeld.

In de memorie van toelichting staat dat een beleggingsinstelling is uitgesloten van de deelnemingsvrijstelling, omdat bij het regime van beleggingsinstellingen geen sprake is van het zonder keuzemogelijkheid en zonder daarvan te zijn vrijgesteld, onderworpen zijn aan de vennootschapsbelasting. De leden van de PvdA-fractie vroegen of daarmee bedoeld wordt dat een beleggingsinstelling een «keuzemogelijkheid» heeft en daarom is uitgesloten van de deelnemingsvrijstelling, ook als bij voorbeeld niet meer aan de uitdelingsverplichting wordt voldaan en de beleggingsinstelling normaal belastingplichtig wordt.

Zijn in andere lidstaten gevestigde vennootschappen, en zo ja, in welke

op basis van deze voorwaarde van de toepassing van de Richtlijn uitgesloten? Dit is niet alleen relevant voor de vrijstelling van door Nederlandse vennootschappen uit dergelijke lichamen te ontvangen dividenden, maar ook voor door Nederlandse vennootschappen uit te delen dividenden, zo stelden deze leden. Het voorgestelde artikel 4a, eerste lid, 3 Wet op de dividendbelasting vereist immers dat de buitenlandse moeder zonder keuzemogelijkheid is onderworpen aan de aldaar geheven belasting.

ad b) «zonder toepassing van een bijzonder regime»

Deze voorwaarde komt niet voor in de Richtlijn. In de memorie van toelichting wordt opgemerkt dat deze voorwaarde gesteld mag worden op grond van artikel 1, tweede lid van de Richtlijn. Dit artikel staat de Lid-Staten toe nationale of verdragsrechtelijke voorschriften ter bestrijding van «fraude en misbruiken» toe te passen. In de memorie van toelichting wordt opgemerkt dat van een «bijzonder regime» sprake is indien een verlaagd tarief geldt of indien een begunstiging in de sfeer van de bepaling van de belastbare grondslag is toegekend. Deze leden vroegen of dit betekent dat economische stimuleringsmaatregelen in een Lid-Staat in de vorm van een dergelijke fiscale faciliteit onder het hoofdstuk «fraude en misbruiken» vallen? Betekent dat bijvoorbeeld dat een verlaagd tarief en (bijvoorbeeld) een cost plus regeling – zeker indien deze faciliteiten reeds in enkele Lid-Staten voorhanden waren op het moment dat de Lid-Staten de Richtlijn aannamen – als fraude of misbruik worden bestempeld?

ad c) «onderworpen aan de aldaar geheven belasting»

Met de terminologie «onderworpen aan de aldaar geheven belasting» lijkt, aldus deze leden, aansluiting te zijn gezocht bij de bestaande onderworpenheidseis in de deelnemingsvrijstelling. Volgens deze eis is de plaats van werkelijke leiding van de deelneming relevant. Zagen deze leden het goed dan laat de Richtlijn het stellen van een dergelijke beperkende voorwaarde niet toe. De Richtlijn eist slechts dat de dochteronderneming moet zijn onderworpen aan *enige* in de Richtlijn genoemde belasting naar de winst. Deze belasting hoeft niet te worden geheven in de Lid-Staat waar de werkelijke leiding van de dochter zich bevindt, maar kan bijvoorbeeld ook worden geheven in de Lid-Staat van oprichting.

De «aldaar»-eis wordt ook gesteld in het voorgestelde artikel 4a, eerste lid, 3 Wet op de dividendbelasting. Tegen deze achtergrond vroegen deze leden of het niet noodzakelijk is de «onderworpenheidseis» in de voorgestelde artikelen in overeenstemming te brengen met de Richtlijn.

In het wetsvoorstel wordt met betrekking tot de uitsluiting van de deelnemingsvrijstelling voor aandelen die ter belegging worden gehouden het niet wenselijk geacht deze te laten vervallen indien het lichaam in de desbetreffende EG-Lid-Staat aan een bijzonder regime is onderworpen. Hiertoe wordt verwezen naar de anti-misbruikbepaling. De leden van de VVD-fractie betwijfelden of de Richtlijn de mogelijkheid biedt additionele voorwaarden te stellen aan een vrijstelling van de voordelen uit een deelneming in een buiten Nederland gevestigd lichaam.

3. Toetsing van de Wet op de dividendbelasting 1965 aan de Richtlijn

De leden van de CDA-fractie constateerden dat artikel 4a van het wetsvoorstel spreekt van opbrengst van aandelen terwijl artikel 5 van de Richtlijn spreekt van uitdeling van winst. Het was deze leden niet duidelijk of de regering het door haar gehanteerde, naar het oordeel van deze leden juiste, uitgangspunt van zo dicht mogelijk aansluiten bij de Richtlijn ook in de bepalingen van dit wetsvoorstel heeft doen doorwerken. Een opbrengst van aandelen, bijvoorbeeld uitkering van agio in contanten, is toch geen uitkering van winst? Door in artikel 4a slechts te spreken van middellijke of onmiddellijke uitdelingen van winst kan de regering de ontwikkeling van het begrip «uitdeling van de winst» afwachten, maar intussen voortgaan met voor alle overige gevallen toepassing van de verdragen gesloten ter voorkoming van dubbele belasting en van de nationale wetgeving.

De leden van de CDA-fractie vroegen uiteen te zetten wat met de twee-jaars-eis wordt beoogd. Heeft deze eis voornamelijk budgettaire betekenis of speelt de gedachte een rol dat bijvoorbeeld een particuliere aandeelhouder in het buitenland vlak voor een dividenduitkering aandelen van een vennootschap overdraagt om deze na incassering van het dividend snel terug te kopen. In dit verband vroegen zij waarom in de Richtlijn het woord «behouden» is gebruikt.

Zij konden zich niet indenken dat zulks betekent dat na vervreemding van bijvoorbeeld het aandeel op 1 januari 1992, een dividend per 1 februari 1992 nog kan delen in de vrijstelling, mits men het aandeel in bezit houdt tot 1 februari 1994. Gelet op deze en andere interpretatiekwesties zouden deze leden gaarne beschikken over de notulen van de Raad waarin de Richtlijn is besproken.

De leden van de PvdA-fractie merkten op dat het voorgestelde artikel 4a, eerste lid, 2e Wet op de dividendbelasting als voorwaarde stelt dat het ontvangende lichaam (moedermaatschappij) op het tijdstip waarop de opbrengst ter beschikking is gesteld:

a. reeds gedurende een ononderbroken periode van twee jaar voor ten minste 25% van het nominaal gestorte kapitaal aandeelhouder van de inhoudingsplichtige (dochtermaatschappij) is; en

b. de moedermaatschappij voorts het aandeel respectievelijk het winstbewijs waarop de uitdeling plaatsvindt reeds gedurende een ononderbroken periode van twee jaar in haar bezit heeft.

Deze voorwaarden zijn blijkens de memorie van toelichting gebaseerd op artikel 3, eerste en tweede lid, van de Richtlijn. Deze leden merkten op dat de Nederlandse voorwaarden op dit belangrijke punt verder gaan dan deze bepaling in de Richtlijn. Immers, de Richtlijn staat Lid-Statens slechts toe de Richtlijn niet toe te passen, indien de moedermaatschappij niet gedurende een ononderbroken periode van ten minste twee jaren een deelneming in de dochteronderneming «behoudt».

In dit verband vroegen deze leden of de formulering in de Richtlijn niet aldus gelezen moet worden dat de Richtlijn van toepassing is op het ogenblik dat aan de 25% eis, de gekozen rechtsvorm en de onderworpenheid is voldaan. Als nadien mocht blijken dat door de moedermaatschappij niet onafgebroken gedurende twee jaar aan de 25% eis is voldaan, biedt de Richtlijn de Lid-Statens de mogelijkheid de Richtlijn niet toe te passen en de vrijstelling van dividendbelasting ongedaan te maken.

Volgens de formulering in het voorgestelde artikel 4a, eerste lid, 2e Wet op de dividendbelasting evenwel, is de toepassing van de vrijstelling van dividendbelasting *onder alle omstandigheden* uitgesloten gedurende de eerste twee jaar dat de moedermaatschappij aan de 25% eis voldoet.

Deze formulering leidt in materiële zin tot een opschorting van de toepasselijkheid van de vrijstelling. Is deze zienswijze juist, zo vroegen de leden van de PvdA-fractie. Is hier dan geen sprake van strijd met de Richtlijn?

Deze leden merkten op dat bovenbedoelde voorwaarde in de praktijk leidt tot een merkwaardige situatie. Ten aanzien van een twee jaar gehouden 25% pakket behoeft geen dividendbelasting te worden ingehouden op basis van een eenzijdige verklaring van de Nederlandse vennootschap die het dividend uitdeelt. Voor dividenden op later door de moedermaatschappij verworven (maar nog niet twee jaar gehouden) aandelen in de Nederlandse vennootschap, dient de moedermaatschappij ten overvloede nog eens een woonplaatsverklaring te overleggen, teneinde de vermindering van dividendbelasting tot 5% (in de meeste verdragssituaties) te verkrijgen. Een dergelijke situatie zou zich niet voordoen, indien de twee jaars-eis per aandeel, zoals in het voorgestelde artikel vermeld, vervalt, zo stelden deze leden. Kan hierop nader worden ingegaan, zo vroegen zij.

De leden van de VVD-fractie vroegen of het vereiste dat de moedermaatschappij het aandeel waarop de uitkering plaatsvindt tenminste gedurende een ononderbroken periode van twee jaar in haar bezit dient te hebben zich verdraagt met de artikelen 3 lid 1 en 3 lid 2 van de Richtlijn.

De voorgestelde leden 2 van de artikelen 13g Wet op de vennootschapsbelasting en 4a Wet op de dividendbelasting bepalen, dat in bepaalde situaties waarin een belastingverdrag voorziet in een verlaging van belastingheffing op dividenden op basis van het bezit van het aantal *stemrechten*, voor de toepassing van deze artikelen wordt aangesloten bij het verdragscriterium. Deze bepaling is gebaseerd op artikel 3, tweede lid van de Richtlijn, dat Lid-Staten toestaat bij wege van bilaterale overeenkomst het criterium «deelname in het kapitaal» te vervangen door het criterium «bezit van stemrechten».

In de memorie van toelichting worden als voorbeelden van dergelijke belastingverdragen genoemd het verdrag met Ierland en het verdrag met het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland.

Het verdrag met Duitsland voorziet in een vermindering van belasting op dividenden bij bezit van 25% van de *stemgerechtigde aandelen* van de dividend uitdelende vennootschap (artikel 13, vierde lid van het verdrag). Het voorgestelde artikel 4a, vierde lid spreekt, gelijk het verdrag met Duitsland, van «stemgerechtigde aandelen». Het verdrag met Duitsland wordt in de memorie van toelichting niet genoemd als voorbeeld van een verdrag dat voorziet in een vermindering van belasting op dividenden op basis van het bezit van het aantal stemrechten. Geldt het «bezit van stemrechten»-criterium in de zin van de voorgestelde artikelen ook onder het verdrag met Duitsland?

4. Budgettaire, personele en dereguleringsaspecten

De leden van de PvdA-fractie achtten een nadere beschouwing over de budgettaire gevolgen van het voorliggende wetsvoorstel gewenst.

5. Artikelen

Artikel 1 (artikel 13g, eerste lid)

Deze leden verklaarden kennis genomen te hebben van het standpunt

ter zake van reeds aanwezige reserves zulks in relatie tot de compartimenteringseis zoals geformuleerd door de H.R. in zijn arresten van 2 juli 1986 BNB 1986/305 en van 19 juni 1991 VN 1991 blz. 2108. Deze leden achtten het zeer wel mogelijk dat toepassing van de compartimenteringsmethode niet in overeenstemming is met doel en strekking van de Richtlijn. Nu toch de wet uiteindelijk getoetst zal worden door het Europese Hof van Justitie te Luxemburg, vroegen deze leden of de compartimenteringsgedachte gemeengoed is binnen de Lid-Staten of dat aanzetten daartoe zijn te vinden in de jurisprudentie van het Hof.

In de memorie van toelichting (blz. 10) staat, aldus de leden van de PvdA-fractie, dat voor toepassing van de deelnemingsvrijstelling rekening wordt gehouden met de in de jurisprudentie ontwikkelde compartimenteringsgedachte. Deze leden vroegen of deze «beperking» wel in overeenstemming is met doel en strekking van de Richtlijn.

De fungerend voorzitter van de Commissie,
Melkert

De griffier van de Commissie,
De Gier

Vergaderjaar 1991-1992

22 334

Wijziging van de deelnemingsvrijstelling in de vennootschapsbelasting alsmede wijziging van de dividendbelasting (aanpassing aan de Richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 23 juli 1990 betreffende de gemeenschappelijke fiscale regeling voor moedermaatschappijen en dochterondernemingen uit verschillende Lid-Statens)

Nr. 5

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 7 november 1991

1. Inleiding

Met genoegen heb ik geconstateerd dat de leden van de fracties die inbreng voor het voorlopig verslag hebben geleverd, met belangstelling kennis hebben genomen van het wetsvoorstel. Ik ben deze leden, gelet op de beoogde datum van inwerkingtreding, zeer erkentelijk voor hun snelle reactie op het wetsvoorstel.

De leden van de CDA-fractie en van de PvdA-fractie wijzen er op dat er een tamelijk grote spanne tijds ligt tussen de datum waarop de richtlijn is aanvaard, te weten 23 juli 1990, en de toezending voor advies aan de Raad van State op 23 mei 1991.

Zoals de leden van de CDA-fractie terecht constateren is met grote zorgvuldigheid en aandacht ten departemente gewerkt aan de verwerking van de richtlijn, zonder daarbij de beoogde datum van inwerkingtreding en de tijdsplanning uit het oog te verliezen. Het zou namelijk wel consequenties kunnen hebben, de leden van de CDA-fractie vragen hiernaar, wanneer de implementatie van de richtlijn in de nationale wetgeving niet op 1 januari 1992 in werking zou treden. Een richtlijn dient namelijk te worden verwerkt in de nationale regelgeving ten einde te kunnen worden toegepast op de belastingplichtigen en hen in staat te stellen daarop een beroep te doen. Het niet tijdig verwerken van een richtlijn door de wetgever kan tot gevolg hebben dat op het overschrijden van de termijn door een belastingplichtige ten overstaan van de nationale rechter een beroep wordt gedaan. In zo'n geval kan toetsing van bestaande nationale wettelijke voorschriften aan de richtlijnbevestigingen ertoe leiden dat de nationale rechter bepaalt dat nationale regelen buiten toepassing moeten blijven (Ratti-arrest d.d. 5-4-1979, 148/78, Jur. 1979, p. 1629). Dit betekent echter niet dat de bepalingen van de richtlijn rechtstreeks toepasbaar zijn. Dat is in beginsel niet het geval, maar in bijzondere gevallen is het voorgekomen dat het Europese Hof heeft vastgesteld dat een bepaling uit een richtlijn voor zogenoemde rechtstreekse toepassing geschikt is. In dat geval kan de nationale rechter in het hem voorgelegde

geschil de betrokken bepaling uit de richtlijn zonder tussenkomst van de wetgever toepassen. Er kan zich bovendien een combinatie voordoen van het overschrijden van de termijn waarbinnen implementatie moet plaatsvinden en de vaststelling dat de niet verwerkte bepaling uit de richtlijn zich voor rechtstreekse toepassing leent (Ursula Becker-arrest d.d. 19-1-82, 8/81, Jur. 1982, p. 53). Echter ook wanneer de rechter zulks bepaalt dient toch verwerking in de nationale regelgeving plaats te vinden. Uit de jurisprudentie kan ten slotte de conclusie worden getrokken dat de Lid-Staat die de uit de richtlijn voortvloeiende verplichtingen niet tijdig heeft getroffen, zulks niet aan particulieren kan tegenwerpen. Om dergelijke consequenties te voorkomen, zou ik het op prijs stellen wanneer de parlementaire afhandeling van het wetsvoorstel zodanig spoedig zou kunnen lopen dat het nog voor 1 januari a.s. tot wet kan worden verheven en in het Staatsblad kan worden geplaatst.

2. Toetsing van de regeling inzake de deelnemingsvrijstelling in de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 aan de richtlijn

De leden van de CDA-fractie vragen waarom de voorgestelde wijziging van de deelnemingsvrijstelling met betrekking tot aandelen die als belegging worden gehouden niet is beperkt gebleven tot de winstuitdelingen maar ook ziet op waardeveranderingen. In dit verband vragen zij voorts waarom in geval van aandelen die ter belegging worden gehouden niet is gekozen voor de eveneens in de richtlijn opgenomen credit-regeling in plaats van de vrijstellingsmethode.

Zoals ik in de memorie van toelichting heb opgemerkt, is de huidige uitzondering dat de deelnemingsvrijstelling niet van toepassing is op aandelen in een buitenlands lichaam die ter belegging worden gehouden, destijds opgenomen ten einde te vermijden dat in internationale verhoudingen het Nederlandse regime voor beleggingsinstellingen kan worden ontgaan door beleggingen onder te brengen in laag belastende landen. Ingeval in EG-verhoudingen het lichaam waarin wordt deelgenomen in de desbetreffende EG-Lid-Staat aan het normale regime van de winstbelasting is onderworpen, behoeft naar mijn mening niet voor een dergelijk ontgaan te worden gevreesd. Er is dan ook geen reden om de antimisbruik bepaling van de richtlijn in die situatie in te roepen. De huidige uitzondering kan voor die situaties vervallen. Gegeven het huidige systeem van de deelnemingsvrijstelling, waarin die vrijstelling wordt verleend zowel voor winstuitkeringen als voor waardeveranderingen, is er naar mijn mening in deze situatie geen aanleiding een inbreuk op het stelsel van de deelnemingsvrijstelling te maken. Het moge deze leden duidelijk zijn dat een ingrijpende inbreuk op ons stelsel door voor de bedoelde situaties een credit-regeling, die thans niet in ons stelsel voorkomt, in het leven te roepen, mij te ver gaat.

Bij de opmerking van de leden van de CDA-fractie dat wanneer baten uit tax-haven-companies en vennootschappen als de traditionele Luxemburgse holding vennootschappen eenmaal het Europese circuit zijn binnengedrongen, zij verder onbelast kunnen worden doorgesluisd, wil ik de volgende kanttekening plaatsen. Een van de voorwaarden voor toepassing van de richtlijn is dat de desbetreffende EG-vennootschappen aan de in de richtlijn genoemde belasting naar de winst moeten zijn onderworpen. Dit werpt een dam op tegen het onbelast in het Europese circuit brengen van winsten uit tax-havens. Bij de zogenoemde traditionele Luxemburgse holding vennootschappen is geen sprake van onderworpenheid en deze vallen dan ook niet onder de werking van de richtlijn.

De leden van de CDA-fractie zouden voorts gaarne op de hoogte worden gesteld van de regelgeving in de andere Lid-Staten op het terrein van de doorstroming van onbelaste of nauwelijks belaste baten.

In algemene zin wil ik opmerken dat specifieke anti-taxhaven wetgeving in België, Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk bestaat. In het kader van het onderzoek naar aanleiding van de motie Van Amelsvoort ben ik voornemens hierop terug te komen.

In het algemeen ben ik van oordeel dat misbruik van de richtlijn bestreden moet worden.

Het uitgangspunt daarbij is dat de richtlijn van toepassing is, tenzij aangetoond wordt dat sprake is van misbruik. Het bona fide bedrijfsleven dient in al zijn schakeringen, inclusief reële hoofdkwartieren of reële financieringsmaatschappijen in aanmerking te komen voor toepassing van de richtlijn. Het proces van Europese integratie dient in dit opzicht niet te worden belemmerd. In dit verband kan ook worden verwezen naar de beantwoording van een vraag van het lid van het Europese Parlement de heer De Vries, door de Commissie van de Europese Gemeenschappen (schriftelijke vraag nr 2046/90, Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen van 25 maart 1991, nr C 79/28). Naar aanleiding van deze vraag heeft de Commissie onder andere toegezegd de strijd tussen anti-misbruik bepalingen uit de bilaterale verdragen ter voorkoming van dubbele belasting en het EEG-verdrag aan een grondig onderzoek te zullen onderwerpen. Dit onderzoek is nog niet afgerond.

Voorts vragen deze leden of er reden is voor de in de literatuur geuite twijfel of onder de werking van de richtlijn kan worden opgetreden ter zake van fraus-legis-constructies.

Het gaat hier om de vraag of onder de nationale of verdragsrechtelijke voorschriften ter bestrijding van fraude en misbruiken, zoals vermeld in de richtlijn, ook het leerstuk van fraus-legis kan worden begrepen, nu dit niet in wettelijke bepalingen is vervat. De auteurs die deze twijfel hebben geuit, baseren zich op een strikt letterlijke uitleg van de richtlijnbeperking. Deze zienswijze wordt echter in de literatuur ook bestreden. Ik ben van oordeel dat het anti-misbruik instrument van fraus-legis valt onder de bepaling van artikel 1, tweede lid, van de richtlijn, nu dit instrument een wezenlijk onderdeel vormt van het belastingrecht in Nederland dat niet alleen is gebaseerd op regels van geschreven, maar ook van ongeschreven recht.

De leden van de CDA-fractie en de leden van de VVD-fractie vragen een nadere toelichting op mijn oordeel dat de uitsluiting van de deelnemingsvrijstelling bij als voorraad gehouden aandelen, kan worden aange-merkt als een anti-misbruik bepaling.

Ik wijs deze leden erop dat bij de recente herziening van de deelnemingsvrijstelling, waarbij de uitsluiting voor voorraad is ingevoerd, als ratio voor deze uitsluiting is aangevoerd het tegengaan van de handel in kasgeld-BV's. De uitsluiting van de deelnemingsvrijstelling in deze specifieke situaties ziet op het voorkomen van het geven van een vrijstelling voor een voordeel dat feitelijk het karakter heeft van een vergoeding voor financiële dienstverlening. Naar mijn oordeel is hier dan ook sprake van een bepaling die misbruik van de deelnemingsvrijstelling bestrijdt.

De leden van de CDA-fractie en de leden van de PvdA-fractie vragen nader in te gaan op de in het voorgestelde artikel 13g gehanteerde terminologie «zonder keuzemogelijkheid» en of er voorbeelden kunnen worden gegeven van de vennootschappen waar het om gaat. De leden van de PvdA-fractie vragen in dit verband voorts of een Nederlandse beleggingsinstelling ook een dergelijke keuzemogelijkheid heeft en of daarvan nog sprake is indien een voormalige beleggingsinstelling normaal belastingplichtig is geworden.

Met betrekking tot de in artikel 13g gebezigde terminologie «zonder keuzemogelijkheid» staat, zoals de leden van de CDA-fractie reeds vermoeden, met name de situatie voor ogen waarbij kan worden gekozen tussen onderworpenheid van het lichaam aan de vennootschapsbelasting of vrijstelling van het lichaam en onderworpenheid van de vennoten aan

de inkomstenbelasting. Deze keuzemogelijkheid bestond voorheen onder omstandigheden voor de Belgische Personen Vennootschap met Beperkte Aansprakelijkheid (PVBA), maar is inmiddels afgeschaft. Uit de mij ter beschikking staande informatie kan niet worden afgeleid dat er op dit moment in enige Lid-Staat vennootschappen bestaan die een dergelijke keuzemogelijkheid kennen en die vallen onder de lijst in de bijlage bij de richtlijn.

Wat betreft Nederlandse beleggingsinstellingen is er sprake van een andere keuzemogelijkheid. Een beleggingsinstelling kan zelf kiezen of zij van het regime voor beleggingsinstellingen gebruik wil blijven maken. Wil het lichaam dat niet meer, dan is het voldoende de inspecteur hiervan op de hoogte te stellen. Duidelijk zal zijn dat de keuzemogelijkheid voor het regime van beleggingsinstelling toch wel van een andere aard is dan de keuzemogelijkheid die de Belgische PVBA kende. In het laatste geval is het lichaam vrijgesteld van de vennootschapsbelasting terwijl een beleggingsinstelling wel subjectief belastingplichtig is voor de vennootschapsbelasting maar wordt belast naar het nul percent tarief. Het bijzondere regime voor beleggingsinstellingen brengt overigens mee dat een beleggingsinstelling niet voldoet aan de strekking van artikel 2, onderdeel b, van de richtlijn waarin is bepaald dat het lichaam zonder keuzemogelijkheid en zonder ervan te zijn vrijgesteld, onderworpen dient te zijn aan de vennootschapsbelasting van het land van vestiging. Een beleggingsinstelling valt dan ook niet onder de werkingssfeer van de richtlijn. In dit verband zij nog opgemerkt dat bij de beraadslagingen omtrent de richtlijn in Brussel het regime voor beleggingsinstellingen uitdrukkelijk aan de orde is geweest. Door Nederland is naar voren gebracht dat beleggingsinstellingen buiten de werkingssfeer van de richtlijn dienen te blijven. De Commissie en andere Lid-Staten zijn hiermee accoord gegaan. De reden om de beleggingsinstellingen buiten de werkingssfeer van de richtlijn te houden is tweeeërlei. In de eerste plaats zou indien de richtlijn wel van toepassing zou zijn aan de beleggingsinstelling deelnemingsvrijstelling moeten worden verleend voor voordelen uit deelnemingen. Dit zou betekenen dat deze voordelen buiten de fiscale winst van de beleggingsinstelling zouden blijven. De doorstootverplichting voor beleggingsinstellingen is echter gerelateerd aan de fiscale winst zodat het gevolg zou zijn dat de deelnemingsvoordelen niet meer onder de doorstootverplichting zouden vallen. Hierdoor zou de beleggingsinstelling in de gelegenheid komen deze voordelen op te potten hetgeen in strijd zou komen met de uitgangspunten die aan het regime voor beleggingsinstelling ten grondslag liggen. Voorts zou de vraag rijzen of de deelnemingsvrijstelling ook zou moeten worden verleend voor deelnemingen in een beleggingsinstelling. Dit zou betekenen dat voordelen uit een deelneming in een beleggingsinstelling onbelast zouden blijven. Dit aspect zou eveneens het regime voor beleggingsinstellingen frustreren. Hierbij moet tevens worden bedacht dat het regime voor beleggingsinstellingen destijds is ingevoerd om een particulier die via een beleggingsinstelling belegt en de particulier die zelf belegt fiscaal zoveel mogelijk gelijk te behandelen. Het regime voor beleggingsinstelling is dus gericht op de situatie dat de aandeelhouders in een beleggingsinstelling particulieren zijn. Dit is bij de recente wijziging van het regime telkenmale benadrukt. De richtlijn strekt ertoe de fiscale belemmeringen in de verhouding tussen moedermaatschappijen en dochterondernemingen gevestigd in verschillende Lid-Staten op te heffen. Ook uit dien hoofde dient een beleggingsinstelling, gelet op de strekking van het regime, buiten de werkingssfeer van de richtlijn te blijven. Een vennootschap die aan de voorwaarden voor het regime voor beleggingsinstellingen zou kunnen voldoen, maar die daar niet voor heeft gekozen en die derhalve niet het bijzondere regime geniet, valt uiteraard wel binnen het bereik van de richtlijn.

Met het voorgaande ben ik tevens ingegaan op de vraag van de leden van de CDA-fractie waarin zij wijzen op het pre-advies van 6 juni 1991 voor de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs van drs. E. van der Stoel, die daarin opmerkt dat een beleggingsinstelling gezien het feit dat deze subjectief onderworpen is, wellicht een beroep zou kunnen doen op de toepassing van bepalingen van de richtlijn.

De leden van de fracties van het CDA en de PvdA vragen of het opnemen van het woord «aldaar» in het voorgestelde artikel 13g, eerste lid, ten eerste, van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 en het voorgestelde artikel 4a, derde lid, tenderde, van de Wet op de dividendbelasting 1965 in overeenstemming is met de richtlijn.

Het uitgangspunt van de richtlijn is om de voordelen van de richtlijn slechts toe te kennen aan vennootschappen, die als inwoner van één van de Lid-Staten in de betrokken Lid-Staat aan de belastingheffing zijn onderworpen. Om deze reden is, zoals de leden van de fractie van de PvdA-fractie ook opmerken, met de terminologie «aldaar onderworpen» inderdaad aangesloten bij de bestaande onderworpenheidseis in de deelnemingsvrijstelling. Zoals vermeld op blz. 11 van de Nota naar aanleiding van het eindverslag op het wetsvoorstel dat heeft geleid tot de Wet van 25 april 1990, Stb 173, betekent deze terminologie dat een lichaam dat is gevestigd in land A, en aldaar niet is onderworpen aan belastingheffing, en een vaste inrichting heeft in land B, die aldaar wel is onderworpen aan belastingheffing, voor de toepassing van de deelnemingsvrijstelling niet kan worden beschouwd als zijnde onderworpen in het land waar het lichaam is gevestigd.

De leden van de CDA-fractie vragen of het in het geval van «dual-residence» voldoende is dat de betrokken vennootschap is onderworpen aan een belasting die in één van de Lid-Staten wordt geheven zodat ook de baten uit een vennootschap die gelijktijdig in een Lid-Staat en in een niet-EG-Lid-Staat is gevestigd voor de vrijstelling kwalificeren. Zij hebben de indruk dat de richtlijn dit toestaat.

Ten aanzien van deze vraag merk ik het volgende op. De richtlijn heeft tot doel fiscale belemmeringen in verhoudingen tussen moedermaatschappijen en dochterondernemingen, gevestigd in verschillende EG-Lid-Staten op te heffen. Dit is wenselijk om een goede werking van de gemeenschappelijke markt voor vennootschappen uit verschillende EG-Lid-Staten te verzekeren. De richtlijn ziet dus alleen op situaties binnen EG-verband. Een vennootschap die in een niet-EG-Lid-Staat is gevestigd, valt dus buiten het bereik van de richtlijn. In de bijzondere situatie van «dual-residence» waarin de vennootschap volgens het nationale recht van een Lid-Staat als mede volgens het nationale recht van een derde Staat fiscaal wordt geacht in die Lid-Staat als in die derde Staat te zijn gevestigd, valt die vennootschap naar mijn oordeel onder de richtlijn indien hij niet op grond van een belastingverdrag van die Lid-Staat met die derde Staat geacht moet worden in die derde Staat te zijn gevestigd.

Deze leden vragen hoe de volgende «dual-residence» situatie uitwerkt. De in Nederland gevestigde NV A heeft een deelneming in maatschappij B, die krachtens het recht van EG-Lid-Staat X is opgericht, wordt genoemd in de bijlage bij de richtlijn en die krachtens het recht van X zonder keuzevrijheid en zonder ervan te zijn vrijgesteld onderworpen is aan de aldaar geldende belasting naar de winst, met dien verstande dat de winst van B geheel c.q. grotendeels in Nederland wordt behaald, geen c.q. een relatief laag bedrag aan belasting in X wordt betaald, terwijl in Nederland, alwaar zich ook de leiding bevindt, de maatschappij B zich kwalificeert als beleggingsinstelling. Deze leden vragen of A onbelast dividenden vanuit B kan genieten.

Allereerst zij opgemerkt dat een naar buitenlands recht opgerichte vennootschap met een in aandelen verdeeld kapitaal op grond van artikel

28 van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 niet in aanmerking kan komen voor de status van beleggingsinstelling. Hiervan uitgaande – maatschappij B geniet niet het regime voor beleggingsinstellingen – zal de NV A deelnemingsvrijstelling krijgen voor de door B uitgekeerde dividenden mits aan de eisen voor de deelnemingsvrijstelling is voldaan. In dit verband wil ik nog wel opmerken dat nu de leiding van de maatschappij B zich in het voorbeeld in Nederland bevindt, er wat de deelnemingsvrijstelling betreft, sprake is van een binnenlandse situatie.

De leden van deze fractie vragen zich verder af of artikel 13c van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 kan worden aangemerkt als een anti-misbruik bepaling als bedoeld in artikel 1, tweede lid, van de richtlijn.

Zoals in de memorie van toelichting is uiteengezet, strekt de bepaling van artikel 13c ertoe een einde te maken aan het ongewenste gebruik van de mogelijkheid tot sfeerovergang in het kader van de deelnemingsvrijstelling. Gelet op de strekking van deze regeling is hier naar mijn oordeel sprake van een anti-misbruik bepaling in de zin van de richtlijn.

De leden van de VVD-fractie wijzen op de handhaving van de uitsluiting van de deelnemingsvrijstelling voor aandelen die ter belegging worden gehouden in een in een andere EG-Lid-Staat gevestigd lichaam dat aan een bijzonder regime is onderworpen. Zij betwijfelen of de richtlijn een dergelijke bevoegdheid geeft. Onder verwijzing naar de passage in de memorie van toelichting dat van een bijzonder regime sprake is indien een verlaagd tarief of een begunstiging in de sfeer van de bepaling van de belastbare grondslag geldt, vragen de leden van de PvdA-fractie of dergelijke situaties als fraude- of misbruikgevallen moeten worden aangemerkt.

Artikel 1, tweede lid, van de richtlijn bepaalt dat de richtlijn geen beletsel vormt voor de toepassing van nationale of verdragsrechtelijke voorschriften ter bestrijding van fraude en misbruiken. Een dergelijk voorschrift ter bestrijding van misbruik is de thans geldende uitsluiting van de deelnemingsvrijstelling in internationale verhoudingen voor als belegging gehouden aandelen. Immers deze bepaling voorkomt dat het Nederlandse regime voor beleggingsinstellingen kan worden ontgaan door beleggingen onder te brengen in lichamen in laag belastende landen. Dan immers zou men in die landen van een bijzonder regime kunnen profiteren zonder onderworpen te zijn aan een uitdelingsverplichting zoals die geldt voor Nederlandse beleggingsinstellingen. Gelet op doel en strekking van de richtlijn behoeft de uitsluitingsbepaling niet te worden gehandhaafd voor deelnemingen in lichamen die in een EG-Lid-Staat aan het normale vennootschapsbelastingregime zijn onderworpen. Bij het onderbrengen van beleggingen in dergelijke lichamen wordt immers niet het regime voor beleggingsinstellingen ontgaan. De uitsluitingsbepaling is dan ook op dit punt aangepast. Ingeval het in dit verband gaat om een verlaagd tarief of een begunstiging in de belastbare grondslag heb ik gemeend de uitsluiting van de deelnemingsvrijstelling te moeten handhaven. Wat betreft een cost plus regeling, de leden van de PvdA-fractie vragen hiernaar, ben ik van mening dat van een bijzonder regime in die situatie slechts sprake is indien een dergelijke regeling geen afspiegeling vormt van de in de werkelijkheid door het lichaam behaalde winst. Met betrekking tot de door de leden van de CDA-fractie en de leden van de PvdA-fractie genoemde regionale stimuleringsmaatregelen, zij het volgende opgemerkt. Voor zover deze maatregelen zich voordoen bij lichamen waarin aandelen ter belegging worden aangehouden, zal van geval tot geval worden gezien of zij leiden tot een zodanige inbreuk op het normale regime van belastingheffing van ondernemingen dat van een bijzonder regime kan worden gesproken.

3. Toetsing van de Wet op de dividendbelasting 1965 aan de richtlijn

De leden van de CDA-fractie vragen waarom in het voorgestelde artikel 4a van de Wet op dividendbelasting 1965 wordt gesproken van opbrengst van aandelen nu de richtlijn spreekt van uitdeling van winst. In dit verband wijzen zij op «een uitkering van agio in contanten» die naar hun mening wel onder het begrip opbrengst van aandelen valt, maar niet onder het begrip uitdeling van winst.

Terecht constateren deze leden dat het wetsvoorstel op dit punt wat verder gaat dan de richtlijn voorschrijft. Oorzaak hiervan is dat bij de verwerking van de bepalingen van de richtlijn eenvoudshalve zoveel mogelijk is aangesloten bij de term opbrengst van aandelen uit de dividendbelasting. Overigens moge ik deze leden, die in dit verband ook de belastingverdragen noemen, erop wijzen dat het begrip dividend in door Nederland gesloten belastingverdragen, voor zover dat begrip de definitie van het zogenoemde OESO-model verdrag uit 1977 volgt, tevens uitkeringen van agio in contanten omvat.

De leden van de CDA-fractie vragen naar het beoogde doel van de in het voorgestelde artikel 4a opgenomen twee-jaars-eis.

Met deze voorwaarde wordt beoogd, zoals deze leden zelf suggereren, te vermijden dat een aandeelhouder kort voor een dividenduitkering aandelen gaat kopen of gaat bijkopen en deze na de dividenduitkering weer gaat verkopen om aldus inhouding van dividendbelasting te voorkomen.

Deze leden alsmede de leden van de PvdA-fractie vragen aandacht voor het gebruik van het woord «behouden» in artikel 3, tweede lid, van de richtlijn. De leden van de PvdA-fractie vragen of hierdoor aan de bepaling een dusdanige prospectieve werking moet worden toegekend dat eerst na een periode van twee jaar mag worden bezien of het niet inhouden van dividendbelasting op het moment van uitkering terecht is geweest, en zo niet, dat dan de vrijstelling achteraf ongedaan mag worden gemaakt. De leden van de CDA-fractie kunnen zich niet indenken dat een dergelijke werking aan de bepaling zou moeten worden toegekend.

Ook al moge de tekst van de richtlijn op dit punt niet geheel duidelijk zijn, ik ben met de leden van de CDA-fractie van oordeel dat de richtlijn niet zo geïnterpreteerd dient te worden dat een Lid-Staat verplicht zou zijn de richtlijn op het moment van de dividenduitkering onverkort op de uitkerende dochtermaatschappij in die Lid-Staat toe te passen om dan na een periode van twee jaar te bezien of de moedermaatschappij die in een andere Lid-Staat is gevestigd nog steeds voldoet aan de voorwaarde dat zij 25% van het kapitaal in de dochtermaatschappij bezit. Naar mijn oordeel zou een dergelijke interpretatie uitvoeringstechnisch onmogelijk en ongewenst zijn, omdat het achteraf teniet doen van de vrijstelling in de praktijk tot onoplosbare problemen zou kunnen leiden. Immers voor het tenietdoen van de vrijstelling zou een naheffingsaanslag aan de dochter moeten worden opgelegd. Verhaal op de oorspronkelijke moeder – die in een andere lid-Staat is gevestigd en thans geen moeder meer is – is daarbij uiteraard niet mogelijk. Met andere woorden de oorspronkelijke moeder heeft het voordeel binnen en de nieuwe aandeelhouders betalen in feite de rekening.

In dit verband vragen de leden van de PvdA-fractie nog nader in te gaan op het feit dat in het wetsvoorstel de twee-jaars bezitseijs per aandeel geldt. Volgens deze leden houdt die eis in dat een moedermaatschappij die een deelneming van 25% twee jaar in bezit heeft en aandelen bijkoopt, de vrijstelling van dividendbelasting op die laatste aandelen pas ingaat na twee jaar.

Deze interpretatie is juist. De twee-jaars bezitseijs wordt per aandeel

gesteld om te voorkomen dat lichamen die een deelneming van minder dan 25% houden, hun bezit tijdelijk overdragen aan een lichaam die wel een zodanige deelneming houdt, teneinde mee te profiteren van de vrijstelling van inhouding van dividendbelasting.

De leden van de CDA-fractie vragen om overlegging van de Raadsnotulen waarin de besprekingen omtrent de richtlijn zijn vastgelegd.

Het is mij helaas niet mogelijk deze te verstrekken. Raadsnotulen zijn door de EG aangemerkt als «restreint». Op deze stukken is de geheimhoudingsbepaling van toepassing neergelegd in artikel 18 van het Reglement van Orde, vastgesteld door de Raad der EG op 24 juli 1979 op de grondslag van artikel 5 van het Verdrag van 8 april 1965 tot instelling van één Raad en één Commissie die de Europese Gemeenschappen gemeen hebben (Pb. 1979, nr. L. 268/1). De Raad kan derhalve uitsluitend zelf beslissen omtrent openbaarmaking ter zake.

De leden van de VVD-fractie vragen of het vereiste dat de moedermaatschappij een aandeel waarop een dividenduitkering plaatsvindt ten minste gedurende een ononderbroken periode van twee jaar in haar bezit moet hebben, zich verdraagt met artikel 3 van de richtlijn.

In artikel 3, tweede lid, van de richtlijn is de Lid-Staten de bevoegdheid gegeven om de richtlijn niet toe te passen op deelnemingen die door de moedermaatschappij korter dan twee jaar worden gehouden. In deze bepaling is dus het beginsel neergelegd dat een aandeel ten minste twee jaar in het bezit moet zijn van de moedermaatschappij alvorens de richtlijn daarop van toepassing is. Zoals ik hiervoor reeds heb uiteengezet, wordt met deze voorwaarde voorkomen dat door middel van constructies dividenden vrij van dividendbelasting worden genoten.

Naar aanleiding van een vraag van de leden van de PvdA-fractie over het stemrecht-criterium in het voorgestelde artikel 4a, tweede lid, van de Wet op de dividendbelasting 1965 zulks in relatie met het verdrag met Duitsland, merk ik het volgende op.

In artikel 13, vierde lid, van de Nederlands-Duitse Overeenkomst tot het vermijden van dubbele belasting met betrekking tot belastingen naar het inkomen en het vermogen van 16 juni 1959, is neergelegd dat de bronbelasting op dividend wordt verminderd, mits de vennootschap waaraan het dividend toevloeit ten minste 25% van de stemgerechtigde aandelen bezit van de vennootschap die het dividend uitkeert. Ook dit verdrag had derhalve in de memorie van toelichting als voorbeeld kunnen worden genoemd van een situatie waarin het stemrecht-criterium van artikel 4a, tweede lid, toepassing kan vinden.

4. Budgettaire, personele en dereguleringsaspecten

De leden van de PvdA-fractie hebben gevraagd om een nadere beschouwing omtrent de budgettaire gevolgen van het voorliggende wetsvoorstel.

In de budgettaire paragraaf van de memorie van toelichting is aangegeven dat implementatie van de richtlijn tot een budgettaire derving leidt in de gevallen waarin thans bronbelasting op uitgaande dividendstromen wordt ingehouden. Gegeven de schommelingen die optreden in de jaarlijkse dividendstromen is de raming van de te derven bronbelasting bepaald aan de hand van een gemiddelde van deze stromen over 5 jaar, te weten 1985 tot en met 1989. De structurele derving is op deze wijze bepaald op ca. 110 mln.

Daarnaast leidt aanpassing aan de richtlijn tot een voordeel voor het Nederlandse bedrijfsleven ter grootte van ca. 175 mln, doordat in het buitenland geen inhouding meer plaatsvindt op dividendstromen naar ons land. Een deel van dit voordeel zal worden doorgegeven aan Nederlandse aandeelhouders door middel van extra dividenduitkeringen, hetgeen zal leiden tot hogere belastingopbrengsten. Naar verwachting

zal het hierbij gaan om ca. 50 mln structureel, waarvan 30 mln ten gunste van de dividendbelasting komt en 20 mln ten gunste van de inkomstenbelasting. Met deze indirecte effecten is rekening gehouden bij de endogene raming van de desbetreffende belastingen.

Per saldo zal de aanpassing aan de Moederdochter-richtlijn derhalve een derving tot gevolg hebben van structureel ca. 60 mln. In het aanvangsjaar 1992 is de derving iets hoger, namelijk ca. 70 mln op kasbasis, doordat de derving van ca. 110 mln sneller in de kas tot uitdrukking komt dan de opbrengst van ca. 50 mln.

5. Artikelen

Artikel I (artikel 13g, eerste lid, van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969)

Met betrekking tot de vraag van de leden van de CDA-fractie of de compartimenteringsgedachte, waarvan in de memorie van toelichting is opgemerkt dat hiermee rekening moet worden gehouden bij de toepassing van het voorgestelde artikel 13g, gemeengoed is binnen de Lid-Staten, merk ik op dat ik hiervoor geen aanwijzingen heb. De passage omtrent de compartimenteringsgedachte is opgenomen naar aanleiding van opmerkingen ter zake van de Raad van State. De Raad wees er op dat de verwerking van de bepalingen van de richtlijn in de nationale wetgeving in het bijzonder op het punt van de volgens artikel 13 van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 geldende vrijstelling voor waardeveranderingen van deelnemingen tot oneigenlijk gebruik aanleiding zou kunnen geven ingeval bij aandelen die ter belegging worden gehouden een wijziging van het regime plaatsvindt bij het bereiken van de door de richtlijn gestelde 25%-grens. Door de toepassing van de in de jurisprudentie vervatte compartimenteringsgedachte met betrekking tot waardeveranderingen verwacht ik op het door de Raad aangesneden punt geen oneigenlijk gebruik. In dit verband vragen deze leden, alsmede die van de PvdA-fractie zich af of de compartimenteringsgedachte niet in strijd is met doel en strekking van de richtlijn. Nu waardeveranderingen van deelnemingen niet onder de werkingsfeer van de richtlijn vallen, kan hier geen strijd met de richtlijn ontstaan.

De Staatssecretaris van Financiën,
M. J. J. van Amelsvoort